

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

Slovenski VESTNIK

Blokovska politika ogroža mir in varnost v svetu

Najnovejši razvoj v svetu je bistveno prispeval k temu, da se vidno širi krog tistih, ki vidijo v blokovski politiki vzrok in krivdo za nevarno poslabšanje mednarodnega položaja, ko lahko brez pretiravanja ugotovimo, da sta mir in varnost v svetu resno ogrožena. Takšni oceni blokovske politike in z njo povezanega prizadevanja velesil po različni svojih interesnih sfer se danes pridružujejo tudi že mnogi taki, ki so še včeraj slepo ponavljali „argumente“ ene ali druge strani ter pomagali utirati pot razvoju, ki se je nevarno približal točki, s katere ni več daleč do povratka k „hladni vojni“ z vsemi njenimi posledicami, kot smo jih doživljali pred desetletji.

Takšno pozitivno preusmeritev v mednarodnem javnem mnenju je bilo opaziti v zvezi s sovjetsko intervencijo v Afganistanu, ki je bila podobno kot pred leti ameriška vojaška avantura v Vietnamu deležna široke obsodbe in kritike, ki je dosegla višek v razpavi in odločnem sklepu OZN. Pretežna večina članic svetovne organizacije je nedvoumno izpovedala, da nikakor ne gre postavljati načrte in želje ene države — četudi gre za veliko silo — pred interese svetovne skupnosti. Zato jasna obsodba vsakega vmešavanja v notranje zadeve drugih držav; zato odločna zahteva po umiku tujih čet in s tem zahteva po spoštovanju načela, da mora vsak narod imeti možnost, da sam odloča o svoji usodi — brez intervencije in vmešavanja od zunaj.

Podobno krhanje nekdanjega zvestega blokovskega zavezništva pa prihaja do izraza tudi na drugi strani — pri Ameriki. V zahodnem bloku, ki je še precej enoten stal za Ameriko v obsojanju sovjetskega posega v Afganistanu, se pojavljajo zdaj torej ostre reakcije v zvezi s poskusom ameriškega pred-

sednika Carterja, da bi na uporabo sile prav tako odgovoril s silo. Zlasti se je Carter uštel s svojo zahtevo, da je Sovjetsko zvezo treba „kaznovati“: že z grožnjo z gospodarsko blokado ni imel uspeha; posebno odločen odpor pa je doživel s poskusom, da bi tudi olimpijsko misel zlorabil za politično izsiljevanje.

Tudi v državah, ki so vedno podpirale Ameriko in brezpogojno zagovarjale njeno politiko, je danes slišati ugotovitve, da je ravno Amerika najmanj upravičena drugim deliti nauke in jih izsiljevati. Namig, da so se olimpijske igre nemoteno odvijale tudi tedaj, ko je Amerika vodila svojo umazano vojno v Vietnamu, je pač dovolj jasno opozorilo, da Carter nima nobene moralne pravice pozivati na bojkot letošnjih poletnih olimpijskih iger v Moskvi. Še zlasti ne, če njegova zahteva, da je treba Ameriko „za vsako ceno“ ohraniti kot najmočnejšo državo na svetu, le preveč izdaja namero, da bi tudi sedanji napeti mednarodni položaj izrabili za trenutni volilni boj v Ameriki, kjer se pri prvi oceni razpoloženja tehtnica vidno nagiba na stran „odločnega“ Carterja.

Jugoslavija ne potrebuje pokroviteljstva nikogar

Zdravstveno stanje predsednika SFRJ Tita se je ob koncu minulega tedna poslabšalo in so se zdravniki zato odločili za ponovno operacijo, ki jo je predsednik Tito dobro prestal. Po poročilih, ki jih redno objavlja zdravniški konzilij, se predsednik Tito dobro počuti in je izven življenjske nevarnosti.

Še nadalje prejema predsednik Tito iz vseh krajev Jugoslavije in iz širnega sveta številne želje za čimprejšnje okrevanje, kar je brez dvoma najlepše potrdilo spoštovanja, ki ga uživa med narodi in narodnostmi Jugoslavije in obenem dokaz ugleda,

ki ga je deležen v širnem svetu kot državnik in borec za mir.

Po drugi strani pa se v delu tiska nadaljuje tudi senzacionalistično poročanje, ki sega od opisovanja razmer pa do ugibanj in napovedi, ki imajo že zelo malo skupnega s serioznim novinarstvom. Pri posameznih člankih pa bralec sploh dobi vtis, da nima opravka z novinarji, temveč z mrharji, ki komaj čakajo, da bi se spravili na svojo žrtev.

K raznim vestem in ugibanjem v nekaterih tujih sredstvih javnega obveščanja v zvezi z Jugoslavijo je zavzel stališče tudi uradni predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFRJ Mirko Kaležič, ki je na tiskovni konferenci poudaril:

„Te dni je v novicah tujih agencij, komentarjih tujega tiska in v raznih izjavah pogostoma govor o Jugoslaviji. Večinoma gre za objektivno gledanje in dobronamerno in prijateljsko zanimanje za našo državo in njeno politiko. So pa tudi poskusi, da bi ozrače napetosti in blokovsko merjenje sil z nekaterih območij sveta prenesli med drugim tudi na Jugoslavijo. Jugoslavija si je kot neodvisna in neuvrščena država s svojo načelno in dosledno politiko pridobila velik mednarodni ugled in se uveljavila kot pomemben dejavnik miru in stabilnosti ne le v Evropi, ampak tudi v svetu. Sprič svojega socialističnega samoupravnega in demokratičnega sistema je Jugoslavija trdna skupnost enakopravnih narodov in narodnosti, sposobna ohraniti svojo neodvisnost in zagotoviti svoj samostojen in uspešen razvoj. Zaradi tega Jugoslavija nikoli ni sprejemala niti ne potrebuje pokroviteljstva nikogar. Odločno zavrača kakršnokoli blokovsko merjenje sil v zvezi z njenim notranjim ali mednarodnim položajem.“

Kaležič je še naglasil, da mora biti popuščanje napetosti, mir in varnost sveta poglavitna skrb vse mednarodne skupnosti. K temu bo najbolj pripomoglo, če se bodo vsi, zlasti pa bloki in velesile, dosledno držali ustanovne listine OZN in spoštovali načela suverenosti, neodvisnosti in ozemeljske celovitosti vseh narodov in držav.

Povezava med manjšino in metropolo matičnega naroda

V nadaljevanju stikov, ki so bili navezani ob lanskoletnem obisku predstavnikov obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev pri skupščini mesta Ljubljane, sta podpredsednica skupščine mesta Ljubljane Anka Tominšek in predsednik komisije za stike s tujino Janez Stanovnik v soboto 19. januarja 1980 v spremstvu konzula SFRJ Alfonza Naberžnika obiskala sedež ZSO v Celovcu.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev mag. Filip Warasch s svojimi sodelavci sta goste seznanila s položajem slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V pogovoru so bile obravnavane možnosti in konkretne oblike sodelovanja na posameznih področjih, kot so otroško varstvo, kulturna, gospodarska in športna dejavnost in podobno.

Obe strani sta poudarili, da je tudi to srečanje izraz žive povezave med slovensko manjšino na Koroškem in metropolo njenega matičnega naroda ter dokaz skrbi, ki jo posveča matični narod položaju in problemom manjšine.

Seja obeh odborov Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta imela v torek 22. januarja 1980 skupno sejo, na kateri je predsednik UO dr. Franci Zwitter podal obširno poročilo o trenutnem položaju. Odbora sta poročilo vzela na znanje.

Nadalje sta odbora obravnavala tudi sklep občinskega sveta v Bilčovsu o postavitvi krajevnih napisov z dne 18. 12. 1979 in v tej zvezi ugotavljata:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem se zavzema za celotno izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe v vseh upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom, ki jih točneje opredeljuje odredba provizorične koroške deželne vlade z dne 3. oktobra 1945 o novem oblikovanju dvojezičnih ljudskih šol na južnem ozemlju Koroške.

Za izvedbo člena 7 avstrijske državne pogodbe je pristojna avstrijska zvezna vlada, posamezne občine pa so zadalžene, da izvajajo zvezne zakone, odredbe in navodila. Zveza slovenskih organizacij odločno zavrača trditve vladnih in drugih krogov, da je člen 7 z zakonom o narodnih skupinah dokončno izpolnjen. Zakon o narodnih skupinah nikakor ne pomeni izpolnitve člena 7 in ga zato slovenska narodna skupnost na Koroškem kot dokončno rešitev odklanja.

Odbora sta soglasno obsodila sklep bilčovskega občinskega odbora z dne 18. 12. 1979, ker krši demokratične in narodnostne pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem sploh in konkretno še posebej v občini Bilčovs.

Podpredsednika ZSO odbora pozivata, da podvzame v svoji občini vse za dosledno upoštevanje dvojezičnosti v občinski upravi in za postavitve dvojezičnih krajevnih napisov in orientacijskih tabel v območju bilčovske občine.

Na seji je bilo soglasno poudarjeno, da je zaradi dolgotrajnega zavlačevanja izpolnitve avstrijske državne pogodbe naloga vsakega odbornika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, da se nenehno prizadeva za uveljavljanje narodnostnih pravic v smislu člena 7 v vsem javnem in družbenem življenju.

Odbora sta sklenila, da pošlje Zveza slovenskih organizacij predsedniku SFR Jugoslavije maršalu Titu želje za čimprejšnje okrevanje.

SLOVENSKA
PROSVETNA
ZVEZA

VABI NA

Prešernovo proslavo

OB SLOVENSKEM
KULTURNEM PRAZNIKU

IN OB 30-LETNICI SMRTI
KOROŠKEGA PISATELJA

Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca

v sredo 6. februarja 1980 ob 19. uri v slavnostni dvorani Mestne hiše v Celovcu, Theaterplatz 3 (poleg gledališča).

- Sodelujejo: ● slavnostni govornik književnik Drago DRUŠKOVIČ
● recitacijska skupina SPZ Celovec in ZKO Ravne na Koroškem (režija Marjan Srienc)
● mešani pevski zbor SPD „Gorjanci“ iz Kotmare vasi, vodi Stanko Wrulich

Ljubitelje slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo bomo izpričali našo povezanost z narodno celoto in s slovensko kulturo.

O d b o r

SADOVI FORMALISTIČNEGA TOLMAČENJA DEMOKRACIJE:

Nevarno popuščanje

nacionalističnim in neonacističnim silam

Avstrija se zelo rada sklicuje na svojo pravno ureditev in pogosto njeni predstavniki tudi drugim narodom in državam delijo nauke, kaj so demokracija ter svoboda misli, svoboda tiska, svoboda znanosti in podobni ideali. V to misijonarsko poslanstvo so tako zaverovani, da potem kar spregledajo, kakšne sadove rodi doma v Avstriji formalistično tolmačenje prava in demokracije. Prav v najnovejšem času smo doživeli posebno značilne cvetke tega formalizma.

Najbolj kričeč primer, kako daleč lahko pride tako pojmovanje demokracije, je brez dvoma poskus znanega bombaša in desničarskega skrajneža Norberta Burgerja, da bi kandidiral pri letošnjih predsedniških volitvah. Že samo dejstvo, da se tak človek sploh lahko poteguje za najvišje mesto v republiki, je dovolj zgovoren dokaz, da je zlorabljanje demokracije v Avstriji doseglo že zelo visoko stopnjo. Pristojnim oblastem nevarnost takega razvoja očitno ne dela skrbi — svojih dolžnosti se navadno zavedajo šele pod pritiskom demokratske javnosti.

To smo videli konec minulega tedna tudi na Koroškem, ko je Burger s pomočjo svojih koroških prijateljev nameraval prirediti vrsto zborovanj nemškonacionalistične NDP, kjer naj bi dobil podporo za svojo kandidaturo na predsedniških volitvah. Oblasti so se zganile šele potem, ko so demokratske organizacije in protifašistične sile sklicale protestno demonstracijo, kjer so spomnili na nacistične zločine ter zahtevali prepoved neonacističnih zborovanj. Namesto prepovedanega zborovanja je imel Burger v Celovcu tiskovno konferenco, na kateri se je novinarjem predstavil v značilnem krogu: bolj kot njegovo verbalno zanikanje stikov s Heimatdienstom je bilo prepričljivo odkritje, da je njegov nastop na Koroškem organiziral človek, ki je zaupnik KHD za okraj Feldkirchen in hkrati koroški zastopnik takoimenovane „Deutsche Kulturgemeinschaft“; ta organizacija velja za naslednico znane nemškonacionalne tvorbe pod imenom „Deutsches Kulturwerk europäischen Geistes“, ki je pod vodstvom prav tako navzoče „voditeljice“ Grollitsch na Štajerskem že večkrat prišla v konflikt z zakonom. Nastop Burgerja in njegovih prijateljev so z ozirom na trditve v vabilih na njihova predvidena zborovanja koroške varnostne in upravne oblasti nedvoumno deklarirale za neonacistično dejavnost. Na drugi strani pa je policija pri protestni demonstraciji protifašističnega komiteja tako dosledno skrbelo za varnost, da je bil marsikomu zabranjen dostop na kraj zborovanja.

Druge cvetke formalistične demokracije pa je zaplemba znane znanstvene dokumentarne publikacije o desničarskem ekstremizmu v Avstriji, ki jo je izdal dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora. V našem listu smo že ponovno poročali o tem, kako je omenjena knjiga razburila predvsem tudi nacionalistične kroge na Koroškem; njeno zaplemba pa je dunajsko sodišče izreklo na zahtevo tistega Karla Steinhäuserja, ki je lani postal znan kot organizator tovarnjaške blokade po vsej Avstriji. V knjigi ga imenujejo „desničarski ekstremist“ in to je njemu ter pristojni sodnici zadostovalo, da je bila knjiga zaplenjena. To je vsakakor novost v avstrijskem pravosodju, kajti doslej politična klasifikacija še ni veljala za žaljivo; novost pa zlasti v tem smislu, da pomeni zaplemba znanstvene publikacije prvi tak poseg v svobodo znanosti.

Za avstrijsko pravosodje in demokracijo je ta poseg brez dvoma hud udarec, saj ga je ob dejstvu, da je naperjen proti publikaciji, ki

znanstveno dokumentira pojave desničarskega ekstremizma, razumeji le kot nevarno popuščanje nacionalističnim in neonacističnim silam. Videti pa ga je treba predvsem tudi v luči dolgoletne prakse, ko avstrijske oblasti ostajajo slepe in gluhe spricho nevarno se množecih dejavnosti prav tistih sil, ki jih sedaj zaplenjena publikacija razkrinkava — namreč sil in dejavnosti, ki jih avstrijska državna pogodba in druga zakonska določila nedvoumno prepovedujejo. Zapiranje oči pred takimi pojavi je Avstrijo

že enkrat pripeljal na rob prepa-da, v katerega jo je potem sunil tisti nacizem, katerega ideologija je še danes živa, čeprav morda v nekoliko „modernizirani“ obliki.

S pojavi nevarne miselnosti se bavi tudi brošura z naslovom „Neonazi an der UNI“, v kateri je objavljena obsežna dokumentacija o skupnem nastopu svobodnjaških študentov, koroškega Heimatdienst-a ter dveh skupin ANR in NBN, ki ju splošno uvrščajo med nacionalistične in neonacistične grupa-

cije. (Gre za lanski nastop predsednika KHD Feldnerja na dunajski agrarni visoki šoli, o katerem smo v našem listu že poročali.) V brošuri so zbrani poleg opisa taktičnih dogodkov na omenjeni šoli še razni drugi dokumenti, ki odkrivajo značilne povezave desničarskih ekstremistov in nemških nacionalistov v skupnem boju proti koroškemu Slovincem in njihovim v državni pogodbi zajamčenim pravicam.

Po „uspehu“, ki so ga ti krogi dosegli z zaplemba knjige o desničarskem ekstremizmu v Avstriji (ki pa bo menda že v kratkem izšla v tretji nakladi), se prav nič ne bi čudili, če bi se na njihovi zatožni klopi znašla tudi brošura, ki razkriva pojave neonacizma na dunajski univerzi. Trenutno se brošura še dobi — tudi v knjigarni „Naša knjiga“ — in stane samo 10 šilingov. Je pa brez dvoma dragocen prispevek k razkrinkavanju nevarnega razvoja v Avstriji, to toliko bolj, ker pristojne oblasti in z njimi velik del oblikovalcev javnega mnenja prav pred tem razvojem zapirajo oči, ga omalovažujejo in s tem dajejo po-tuho tistim krogom, ki se iz zgodovine niso ničesar naučili.

Za Avstrijo, ki se ima za svojo osvoboditev in zopetno vzpostavitev kot demokratska država zahvaliti edinole žrtvam, ki so jih poleg Avstrijcev tudi številni drugi narodi doprinesli v boju proti nacifasizmu, je naravnost porazno dejstvo, da pod plaščem formalistične demokracije lahko neovirano razvijajo svojo dejavnost razni Burgerji, Feldnerji in drugi ter se lahko razširja tisk z očitno neonacistično in nacionalistično vsebino, ne da bi oblasti v tem videle kršenje veljavnih zakonov, ko pa se na drugi strani ne obotavljajo ukrepati proti tistim, ki opozarjajo na nevarnost zopetnega obujanja nacistične miselnosti in širjenja nacionalistične mržnje. Tak razvoj ni le hud udarec načelom pravne in demokratske države, temveč pomeni hkrati tudi hud napad na široko demokratsko in protifašistično javnost. Predvsem pa tako ravnanje pomeni žalitev vseh tistih avstrijskih patriotov, ki so s svojim bojem in trpljenjem prispevali k osvoboditvi in zopetni obnovitvi demokratske avstrijske republike.

SLOVENCİ V ITALIJI

pri predsedniku rimske vlade

Enotna delegacija slovenske manjšine iz Furlanije-Juljske krajine je prejšnji teden napravila nov korak pri vladi v Rimu, da bi pospešila priprave zakonskega osnutka o globalni zaščiti Slovincem v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Delegacijo je sprejel predsednik italijanske vlade Francesco Cossiga, v delegaciji pa so bili predstavniki Slovenske kulturnogospodarske zveze, Sveta slovenskih organizacij, Slovenske skupnosti in trije zastopniki slovenskih kulturnih društev videmske pokrajine, poleg njih pa še slovenski mandatarji iz vrst komunistične in socialistične stranke.

Slovenski predstavniki so predsedniku vlade obrazložili trenutni položaj slovenske manjšine v Italiji in opozorili na dosedanje neučinkovito delovanje posebne komisije pri predsedstvu vlade, ki je bila ob koncu leta 1977 ustanovljena za preučitev vprašanja slovenske narodnostne skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini. Zahtevali so, naj vlada ukrene vse potrebno, da se globalni zaščitni zakon za Slovence tržaške, goriške in videmske pokrajine izglasuje še v teku letošnjega leta. Glede nadaljnjega dela v tej smeri so se zavzeli za ustanovitev posebne v paritetnem razmerju sestavljene delovne skupine pri omenjeni komisiji. Pri tem pa so poudarili potrebo, da morajo priprave globalnega zaščitnega zakona potekati na načelih republiške ustave in v duhu osimskega sporazuma.

Predsednik vlade je pristal na sestavo take delovne skupine in izjavil, da je njegova želja vprašanje slovenske manjšine rešiti v najkrajšem času. Zagotovil je, da bo vlada izdelala svoja stališča še pred 30. junijem.

V dobrih dveh letih je bil to že tretji obisk Slovincem pri vladi v Rimu. Prva dva obiska nista prinesla otipljivih rezultatov — razen ustanovitve omenjene komisije in njenega nezadovoljivega dela, zato slovenska manjšina v Italiji zdaj upravičeno terja in pričakuje, da bodo besedam in obljubam sledila tudi ustrežna dejanja.

Petintridesetletnica slovenske državnosti

Letos bo minilo 35 let od ustanovitve prve slovenske vlade, ki je bila izvoljena 5. maja 1945 v Ajdovščini. To je brez dvoma pomemben mejnik v zgodovini slovenskega naroda, saj se je s tem končal proces oblikovanja nove slovenske narodne države, ki se je začel 27. aprila 1941 z ustanovitvijo Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Obletnico tega pomembnega zgodovinskega dogodka bodo primerno proslavili; težišče slovesnosti bo razumljivo v Ajdovščini, kjer je pred 35 leti zasedala prva slovenska vlada, ki ji je predsedoval Boris Kidrič. V Ajdovščini so osnovali poseben pripravljalni odbor, ki je že pripravil okvirni program, v katerega so bile vključene že tradicionalne prireditve ob občinskem prazniku in v mesecu mladosti.

Slovesnosti naj bi trajale od 18. aprila do 25. maja. Začele naj bi se s krajevnim praznikom Vipave v spomin na 18. april 1942, ko je bila na Nanosu prva večja partizanska bitka na Primorskem. Za 1. maj bo na Predmeji nad Ajdovščino tradicionalno srečanje delavcev ob prazniku dela. Osrednja prireditve ob 35-letnici ustanovitve prve slovenske vlade pa naj bi se začela 4. maja z množičnim zborovanjem na Policah v Ajdovščini; naslednjega dne, na občinski praznik, pa bo slavnostna seja skupščino ajdovske občine, na kateri bodo podelili tradicionalna priznanja.

Poleg teh velikih slavnosti bodo pripravili tudi manjše slovesnosti v krajevnih skupnostih in podjetjih, tako da bi bili v praznovanje vključeni vsi prebivalci občine Ajdovščina. Zato bo v času od aprila do 25. maja v krajevnih skupnostih vrsta kulturno-umetniških in zabavnih prireditev. Med drugim predvidevajo revijo pevskih zborov „Primorska poje“, koncert pevškega zbora „Srečko Kosovel“ iz Ajdovščine, koncert pevskih zborov iz Vipave in Brij, recital partizanske poezije, večer umetniške besede, likovno razstavo s tematiko iz NOB in podobno. V Ajdovščino nameravajo povabiti tudi Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice, Stalno slovensko gledališče iz Trsta ter dramo in opero SNG iz Ljubljane. S svojimi kulturnimi in umetniškimi dosežki se bo predstavila tudi mladina. Prav tako bogat in pester pa bo tudi program športnih in telesnokulturnih prireditev, pri katerih naj bi sodelovalo blizu 10.000 športnikov iz vse Slovenije.

Poseben vikar za Slovence v goriški nadškofiji

Goriški nadškof Pietro Cocolin, ki je znan po svojem širokem in strpnem odnosu do Slovencev, je pred nedavnim dal intervju za RTV Ljubljana, kjer je obširno govoril o slovenskem delu vernikov v njegovi nadškofiji.

„Dejstvo je,“ je naglasil goriški nadškof, „da je del krščanskega ljudstva goriške nadškofije slovenski. Kot takšen ima svoj jezik, svojo kulturo, svojo narodna in tudi verska izročila, ki jih je treba priznavati, ceniti in ščititi. Gre za izraz spoštovanja človeških pravic, za katere mora biti Cerkev občutljiva in po svojem poslanstvu ter v mejah svoje pristojnosti prispevati k osvoboditvi človeka iz vsakovrstne zaslužnosti.“

V to perspektivo se po izjavi nadškofa Cocolina vključuje trajno vprašanje, kako odgovoriti na pastoralnem področju tistemu delu vernikov, ki se čutijo ogrožena manjšina ter si želijo biti povsod, zlasti v cerkveni skupnosti, drugim enakovredni ob upoštevanju svoje istovetnosti. V ta namen je bil imenovan dr. Oskar Simčič za škofovega vikarja za Slovence, je povedal goriški nadškof in se pri tem skliceval na drugi vaticanski zbor, ki naroča v jezikovno mešanih škofijah posebno skrb za vernike manjšinskega jezika (kdaj bo v tem smislu upoštevan sklep vaticanskega zbora tudi na Koroškem?).

Goriški nadškof je obširno govoril o oblikovanju področnih pastoralnih svetov ter zagotovil, da je v goriški Cerkvi predvidena in zaželeno udeležba slovenskih duhovnikov in laikov v vseh nadškofijskih telesih. „Tu se priznava Slovincem pravica, da iznašajo svoja vprašanja in svoje zahteve, da se izražajo tudi v slovenskem jeziku, kajti slovenski jezik, kot jezik naših bratov, je enakopraven italijanskemu — žal pa moram pri tem priznati, da je le malo Italijanov, ki ga obvlada.“

Po mnenju nadškofa Cocolina mora vsaka pastoralna dejavnost iskreno upoštevati zahteve obeh narodnih skupnosti, saj je vsaka narodnostna komponenta poklicana, da daje svoj prispevek in s tem bogati celotno krajevno Cerkev. Nadškof je izrazil prepričanje, da imajo ti obnovitveni procesi na nadškofijski ravni širši vpliv na sožitje med italijansko in

slovensko skupnostjo, ki živita na tem ozemlju. Ob koncu pa je poudaril: „Navzočnost Slovencev v vseh škofijskih telesih, spoznavanje medsebojnih vprašanj ter uradno priznanje slovenskega jezika v škofijskem poslovanju in liturgičnih slovesnostih ugodno vplivajo na splošno sožitje med Slovenci in Italijani in na razumevanje potreb slovenskega prebivalstva.“

Že leta 2000 6,3 milijarde ljudi?

Strokovnjaki OZN, ki se bavijo z razvojem svetovnega prebivalstva, so objavili zanimive podatke o predvidevanjih, do katerih so prišli z ozirom na porast svetovnega prebivalstva v prihodnjih desetletjih. Po njihovem mnenju se bo svetovno prebivalstvo že do leta 2000, torej v kratkih dveh desetletjih, povečalo za skoraj 50 odstotkov, kar pomeni, da bo ob koncu tega tisočletja na našem planetu živelo namesto sedanjih 4,3 milijarde ljudi kar 6,3 milijarde zemljanov.

Prav tako po napovedih strokovnjakov OZN se bo izredno močno povečalo predvsem prebivalstvo velikih mest. Tako bi na primer mehiška prestolnica Ciudad de Mexico takrat lahko imela že 32 milijonov prebivalcev, japonska prestolnica Tokio skupaj z Jokohamo 26 milijonov, Kairo pa 16 milijonov prebivalcev. Podoben bo seveda tudi razvoj v drugih velemestih.

Tako hitro naraščanje svetovnega prebivalstva bo razumljivo še povečalo težave, ki jih ima človeštvo že danes na primer s prehrano. Pa tudi na drugih področjih problemi ne bodo manjši, marveč nasprotno le še večji. Ne nazadnje tudi glede zaposlitve, saj strokovnjaki OZN računajo s tem, da bo leta 2000 iskalo zaposlitev 800 milijonov ljudi več kot danes.

„Vorančevi dnevi“

ob 30-letnici smrti Prežiha

Prihodni mesec — 18. februarja — bo minilo trideset let od smrti največjega koroškega slovenskega pisatelja Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca. Ob tej obletnici se bodo po vsem slovenskem kulturnem prostoru zvrstile najrazličnejše prireditve, s katerimi se bomo spomnili predanega revolucionarja in priznanega besednega umetnika, borca za socialne in narodnostne pravice.

Posebej se bomo zaslužnega sina koroške zemlje razumljivo spomnili koroški Slovenci, in sicer na obeh straneh državne meje. Pri nas bo Prežihu posvečena tudi letošnja proslava ob slovenskem kulturnem prazniku, ki jo bo 6. februarja priredila Slovenska prosvetna zveza v Celovcu. Višek tovrstnih prireditev pa bodo tradicionalni „Vorančevi dnevi“ v ožji domovini Prežihovega Voranca.

V jugoslovanskem delu Koroške, v ožji domovini Prežihovega Voranca, v krajih občine Ravne na Koroškem in sploh v Mežiški dolini namreč že vrsto let prirejajo posebne „Vorančeve dneve“, ki so se razvili v pravi festival domače kulturne ustvarjalnosti in so v tej obliki in ob bogati vsebini brez dvoma najlepša počastitev nepozabnega sina te zemlje.

Za letošnjo tridesetletnico njegove smrti so za „Vorančeve dneve“ pripravili še posebno pester spored, ki se bo odvijal od 1. februarja do 30. aprila v vseh krajih Mežiške doline. V tem času naj bi se zvrstilo blizu 200 najrazličnejših kulturnih in drugih prireditev. Sodelovali bodo številni domači prosvetni in kulturno-umetniški ansambli, pridružile pa se jim bodo tudi skupine iz drugih krajev, tako da bo to res pravi Prežihov festival.

Tudi letošnji „Vorančevi dnevi“ se bodo pričeli z nastopom odličnega pihalnega orkestra ravenskih železarjev, ki bo 1. februarja. Potem bodo v številnih krajih Mežiške

doline sledile najrazličnejše prireditve, na katerih bodo poleg domačih ljubiteljskih skupin gostovala tudi slovenska gledališča, glasbeni ansambli in druge skupine. Osrednja prireditev pa bo po dolgoletni tradiciji spet veliko pevsko srečanje pod naslovom „Od Pliberka do Traberka“, ki bo letos prirejeno že trinajstič ter bo kakor zadnja leta združevalo koroške slovenske pevske zbornice z obeh strani meje.

Prežihova obletnica pa ima oziroma bo imela odmev tudi na knjiž-

nem področju, kajti posamezne slovenske založbe bodo za to priložnost izdale razna Prežihova dela in knjige o Prežihovem Vorancu. Tako je pri založbi Mladinska knjiga v Ljubljani že izšla zanimiva faksimilirana izdaja treh Prežihovih rokopisov. Izbor ki obsega novelo „Greh na odoru“ iz zbirke Samorastniki, črtico „Solzice“ in literarno reportažo „Gospodstvo polje“, je uredil Drago Druškovič, ki je napisal tudi spremno besedo (ponatisnjena je v Koroškem koledarju za leto 1980 — op. ured.), v kateri je obširno osvetlil literarno zgodovinsko plat vseh treh objavljenih tekstov. Prežihovi rokopisi so izšli kot 17. zvezek posebne zbirke faksimiliranih dokumentov iz slovenske literature z naslovom Monumenta litterarum Slovenicarum.

Lep prispevek k Prežihovi obletnici pa je tudi nova izdaja njegovega znanega vojnega romana „Doberdob“, ki je bil izbran za knjigo četrtletja pri slovenskem knjižnem klubu „Svet knjige“.

„Ljudje naj pojo“

Pod geslom „Ljudje naj pojo“ bo v Šentvidu pri Stični prirejen letošnji 11. Tabor slovenskih pevskih zborov. Prireditelj, ki sodi med največje tovrstne manifestacije — saj je na lanskem jubilejnim 10. taboru sodelovalo okrog 200 pevskih zborov, bo potekala 21. in 22. junija, vendar so priprave že zdaj v polnem teku. Umetniško vodstvo tabora je prevzel znani pevovodja in diri-

gent Marko Munih, ker je dosedanjemu umetniški vodja prof. Radovan Gobec ob svoji lanski 70-letnici odložil to funkcijo.

Letošnji 11. tabor bodo slovenski pevski zbori posvetili slovenski ljudski pesmi, ki je slej ko prej živa in močna — ne samo v matični Sloveniji, temveč tudi v zamejstvu in širrom po svetu, povsod, kjer živi slovenski človek. O tem bo pričala udeležba na letošnji prireditvi, saj bodo poleg zborov iz cele Slovenije sodelovali tudi slovenski pevski zbori iz Koroške, iz Italije in iz Madžarske, prvič pa bodo na taboru udeleženi tudi rojaki iz Amerike, ki jih bo zastopal pevski zbor Glasbene matice iz Clevelanda. S tem bo geslo tabora „Ljudje naj pojo“ uresničeno in prakticirano v najširšem okviru — na vseslovenski pevski manifestaciji, ki bo združevala na tisoče pevovodj in pevcev.

Organizatorji te vsakoletne pevske manifestacije so sklenili, da se bodo ob vsakem taboru spomnili obletnice kakega pomembnega slovenskega skladatelja ali kake pomembne kulturne in družbene obletnice. Tako bodo na primer prihodnje leto, ko bomo obhajali 150-letnico rojstva znanega slovenskega književnika Franca Levstika, razpisali natečaj za vokalno skladbo na besedilo tega velikega moža Dolenjske. Na letošnji prireditvi pa bo spomin veljal našemu nedavno umrlemu pevovodji, harmonizatorju in skladatelju Pavletu Kernjaku ter bodo vsi sodelujoči zbori skupno zapeli njegovo in našo „Rož, Podjuna, Zila“.

11. Koroški kulturni dnevi

od 14. do 16. februarja 1980 v prostorih Mohorjeve hiše v Celovcu, 10.-Oktober-Straße 25.

Na sporedu letošnjih 11. Koroških kulturnih dnevov bodo:

- Razstava knjig in slikanic za najmlajše ter razstava igračk
- Predavanje o vzgojnovarstvenem delu na dvojezičnih področjih in v dvojezičnih vzgojnovarstvenih ustanovah
- Predavanja o plebiscitnem obdobju

Podroben spored predavanj bo še objavljen.

Pripravljalni odbor za Koroške kulturne dneve

V Franciji je letos „leto kulturne dediščine“

Leto 1980 so v Franciji razglasili za „leto nacionalne kulturne dediščine“. V tem okviru nameravajo po vsej državi od najvišje vladne ravni pa do krajevnih forumov ter posameznikov izvesti najrazličnejše akcije, s katerimi zasledujejo dva namena: bogatitev kulturne dediščine z reševanjem in skrbjo za staro ter z iskanjem in odkrivanjem še neznanega pa tudi nastajajočega ter posredovanje kulturnega bogastva Francije teko domačinom kot tujcem. Vse to pa naj bi prispevalo k oblikovanju in poglobitvi spoznanja, da je vsak Francoz odgovoren za nacionalno dediščino, zato jo mora spoznavati in jo tudi posredovati drugim.

Pravzaprav je letošnje „leto kulturne dediščine“ le nekakšno nadaljevanje akcije, ki so jo Francozi sprožili že leta 1964, ko so si postavili zahtevno nalogo, popisati tako imenovano „legalno kulturno dediščino“, se pravi vse pomnike in vsa umetniška dela, za katera velja zakon o varstvu kulturne dediščine. Ta nenavadni „inventar“ danes obsega: 4 milijone umetniških del, ki jih hranijo muzeji, 31.000 poslopj in 112.000 drugih objektov, ki so zaščiteni z zakonom o spomeniškem varstvu (skupna površina vseh teh objektov je 1.740 hektarov), 900.000 dosjejev, ki jih hranijo arhivi (skupna dolžina polic in kartotek znaša 1.500 kilometrov), 400.000 filmskih kolotov, ki jih hrani nacionalni kinematografski center, 20.000 arheoloških najdišč itd. Poleg tega je popisano tudi precej drugega kulturnega bogastva, ki z zakonom ni zaščiten.

kot npr. 200.000 poslopj, 1,5 milijona umetniških del, 200.000 arheoloških najdišč itd.

Pri tem pa se Francozi zavedajo, da je kulturna dediščina „živa“ stvar, ki se vsako leto obogati in poveča (muzeji dobijo na leto skoraj 3.000 novih del, police v arhivih se povečajo za 60 km). Zato hočejo letošnje „leto kulturne dediščine“ izkoristiti predvsem tudi v tem smislu, da bodo razvili trajen odnos do tega narodnega bogastva.

Solidarnostna razstava v galeriji Hildebrand

V celovski galeriji Hildebrand je bila konec minulega tedna odprta razstava skupine umetnikov, ki s tem manifestirajo svojo solidarnost s slikarjem Linthalerjem, ki je lani z nekim kritičnim plakatom določene kroge tako razburil, da so zagnali proti njemu gonjo, ki se je končala z obsodbo umetnika. V širši avstrijski in tudi mednarodni javnosti je bil dogodek komentiran kot prvi primer v Avstriji, ko je sodišče poseglo na področje svobode umetniškega izražanja.

Otvoritev razstave je bila povešana z bralnim nastopom Antonia Fiana, ki je bral iz znane literarno-kritične revije „Fettleck“. O „zadevi Linthaler“ pa je v galeriji predaval dr. Robert Saxer, ki je dogodek okoli Linthalerjevega plakata kritično osvetlil tudi že v posebni publikaciji.

Razstava v galeriji Hildebrand bo odprta še do 1. februarja.

Prispevek mladine k poglobitvi sosedskih odnosov

Pred nekaj tedni je bila pri krajevnem odboru Zveze slovenske mladine v Šentjakobu v Rožu na obisku delegacija občinskega komiteja Zveze socialistične mladine Slovenije z Jesenic. Zastopniki obeh mladinskih organizacij so se pogovarjali o možnostih in oblikah tesnejšega sodelovanja in se v tem okviru dogovorili tudi za konkretne akcije.

Med drugim je bila na tem sestanku sprožena tudi pobuda za oblikovanje slovenske knjižnice v Šentjakobu in so se tudi že pogovarjali o otvoritvi take ustanove, ki so jo predvideli za 8. februar, torej za slovenski kulturni praznik.

Za realizacijo te zamisli je jeseniška mladina sprožila široko akcijo zbiranja knjig oziroma potrebnih sredstev za nakup knjig, govornih plošč in kaset, ki bi jih potem podarili novi slovenski knjižnici v Šentjakobu. K sodelovanju v tej solidarnosti akciji je jeseniška mladina povabila podjetja, vzgojnovarstvene ustanove in šole, knjižnice ter družbenopolitične in druge organizacije; predvsem pa so se v akcijo vključile osnovne organizacije ZSMS.

Pobuda jeseniške mladine je brez dvoma lep prispevek k obogatitvi in praktični izvedbi zamisli o sodelovanju med obmejnimi občini z obeh strani meje, konkretno med občinama Jesenice in Šentjakob, ki že dalj časa bolj ali manj uspešno gojita sosedske odnose.

Dr. Anton Svetlina

Prispevki k zgodovini Šentruperta pri Beljaku

V škofijskem arhivu v Ljubljani so ohranjeni urbarji, ki so jih sestavili za župno nadarbo v Št. Rupertu leta 1572 takratni vikar Sebastian Močeradnik, leta 1582 in leta 1609 pa takratni vikar Sebastian Molbwurm (tudi Molwurm in Moltwurm). V urbarju iz leta 1582 je vikar obrazložil vrednost denarja, ki je bil takrat v obtoku, tako: 90 oglejskih novčičev je vrednih 240 belih denaričev ali en goldinar v kovancih, to je 60 krajcarjev. En krajcar je bil torej vreden en in pol oglejskega novčiča. Pol oglejskega novčiča je vredno toliko kot en črni denarič, en oglejski novčič (Aglar) je torej vreden dva črna denariča. V urbarju iz leta 1609 navaja vikar Molbwurm, da so „pri nas na Koroškem“ štirje oglejski novčiči vredni tri krajcarje. Če so ti urbarski vpisi točni, se je vrednost domače valute napram vrednosti oglejske valute nekoliko zmanjšala, po naši današnji terminologiji devalvirala. V urbarju iz leta 1609 so naznačene tudi mere za žito: tri dvoriščne mere (Hofmass) ali tri vedra merijo en bemerski četvertak (vierling). V urbarju iz leta 1582 pa je bilo predpisano, da morajo vsi vikarji beljaškega cerkvenega okrožja dati vikarju sv. Miklavžu na nedeljo Quasimodo geniti vsak po 4 krajcarje, cerkovniku pa

vsak po 2 krajcarja. Vsak teh vikarjev je tudi obvezan, da pride na dan sv. Rešnjega telesa in na dan Šmiklavža k cerkvi sv. Miklavža v Beljak.

Kakor je bilo že zgoraj povedano, tudi v dobi protireformacije v župniji Št. Rupert še dolgo ni prišlo do verskega pomirjenja. Na gradu Landskron je gospodaril kot oskrbnik Krištof Schneeweiss, vnet protestant, ki je imel zaslombo pri svojih protestantskih gospodarjih, grofih Khevenhüller, in se ni brigal za nobene predpise protireformacijske komisije. Značilno po svoji vsebini je že pismo, ki ga je pisal dne 27. marca 1601 oskrbnik Schneeweiss vikarju župnije Št. Rupert Sebastianu Moldwurm o zahtevah župne cerkve v Št. Rupertu: 1. Ker je inventar župne cerkve star in ga je potrebno obnoviti, ni stvar gospoščine, da bi kaj prispevala k tem stroškom, temveč je treba nov inventar plačati iz cerkvenega denarja. 2. Ni stvar gospoščine, da bi morala po sodnem biriču siliti prebivalstvo k temu, da bi hodilo v cerkev; župnik ima cerkovnika, ki naj po starem običaju zvoni. 3. Pravilno je, da cerkveni ključarji porabijo denar za cerkvene potrebščine. 4. Lastnik gospoščine je odklonil vsakršno podporo vikarju v Št. Rupertu.

4

Vikar in škofijski komisar v Šmiklavžu Anton Strohmeier pl. Eberau je poslal leta 1612 stolnemu kapitlju v Ljubljano statistiko, iz katere je razvidno, da je bilo tega leta v župniji Št. Rupert od 108 kmetij 56 katoliških in 31 protestantskih. Istočasno je Strohmeier poročal stolnemu kapitlju o težavah v cerkvenih zadevah beljaškega cerkvenega okrožja in je med drugim navajal, da je dal oskrbnik grada in gospostva Landskron Krištof Schneeweiss nasilno in brez dovoljenja pokopati na pokopališču nekatoliško mater in dva otroka ter da se noče odzvati vabilu protireformacijske komisije, da bi prišel na zaslišanje v Gradec.

Slično poročilo je poslal leta 1612 stolnemu kapitlju v Ljubljano tudi vikar v Št. Rupertu Moltwurm; v tem pismu navaja, da živi v župniji še vedno mnogo protestantov in našteva osebe višjih stanov, ki živijo v njegovih župniji, to so: Oskrbnik grada Landskron Krištof Schneeweiss, ki sam drugim vernikom pridiga, protopisar koroških deželnih stanov za mitniške dohodke na Jezernici Jakob Otto, žena in otroci komornika Zacharias, ki je sam zbežal iz dežele, ter svobodnjak Mihael Köchel ali Moser, ki druge hujska. Vikar Sebastian Moltwurm pa je moral na ukaz ljubljanskega stolnega prošta Andreja Kralja sestaviti poseben seznam protestantov v svoji župniji, v katerem med plemenitaši našteva iste osebe, kakor so zgoraj navedene. Molt-

wurm navaja, da ti plemiči menijo, da jim ni treba hoditi h katoliški spovedi in obhajilu. V župniji je še 58 luteranov s svojimi družinami, med njimi 8 kočarjev. Ob Osojskem jezeru živi v koči brat Moltwurmovega cerkovnika z imenom Urban Schuster, ki je hudoben in zloben luteranec in ki na zvit način brani pokornežem, ki hodijo k maši in so pristaši katoliške vere, da bi hodili v cerkev ter jih zmerja; tega zlobneža bi se moralo zapreti, ker se vsi katoličani zoper njega pritožujejo.

V začetku leta 1618 je bil postavljen v župniji Št. Rupert nov vikar Blaž Schwär (Zver), ki je izstavil reverz o svoji nastavitvi vdovi Regini Khevenhüller, ki je bila po smrti svojega moža Jerneja postavljena za varuhinjo svojih nedoletnih sinov Ivana in Bernharda. Pokojni Jernej Khevenhüller je imel tele naslove: Graf zu Franckenburg, Freyherr auf Landskron und Wehrnberg, Freyherr auf Hohen Osterwitz und Carlsberg, Erblandstallmeister in Kärnten, Einer Er. Landschaft daselbst bestellter Landsobristen und Burggrafen zu Clagenfurth (grof Frankenburgski, baron na Landskronu in Vernberku, baron Visokoojstrški in Karlsberški, dedni deželni dvorni konjušnik na Koroškem, postavljen deželni polkovnik koroških deželnih stanov in grajski poveljnik v Celovcu).

(Dalje v prihodnji številki)

NONČA VAS

Smrt je kosila

Oglašamo se z našega kraja z bolj žalostnimi dogodki, ki sicer niso čisto novi, vendar pa je potrebno, da se o njih nekaj napiše.

Letošnja zima ni huda samo po mrazu in snegu, temveč je huda tudi po svoji krutosti — v zadnjem času je zima — bela smrt iztrgala iz naše srede kar štiri vaščane tako, da nekateri pravijo, da je smrt dobila stalno bivališče v Nonči vasi.

Decembra se je za vedno poslovil od nas Avgust Mikic pd. Pvažev Gustl v starosti 81 let. Vse njegovo življenje je bilo polno dela in sreče, pa čeprav je bil „samo“ hlapec; najprej pri kmetu, pozneje pa pri grofu. Z izrednim optimizmom je prenašal tegobe življenja in vzel vse za dobro. Bil je bolj srečen kot mnogi drugi, pa čeprav ni podedoval nič drugega kot dobro voljo in smisel za humor. To svojo „srečo“ pa je dajal in želel tudi drugim. Po trupalnem delu na kmetih in potem po širnih grofovih gozdovih, ki mu ni prinesla drugega kot pa srečo — dolgo življenje — je šel v zaslužni pokoj. Za svoja stara leta si je uredil svoj dom pri Božiču v Nonči vasi in ostal tam do svojega „odhoda“ oziroma smrti. Božičevi so mu dali zavetišče in potrebno oskrbo do zadnjega, pa čeprav je prej služil drugim.

S pokojnim Gustlom je legel v grob pravi original delavca — proletarca, katerih je le še malo. Naj si v miru spočije svoje ude v domači zemlji, sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Med božičnimi prazniki in novim letom smo se poslavljali na nončavaškem pokopališču od Jop Martina, ki nas je mnogo prezgodaj zapustil in legel v grob.

Pokojni Tinej se je rodil pred 52 leti v Repljah pri Štampuhu. Učit se je šel za zidarja in uk je tudi uspešno zaključil. Ker pa pri nas v domačem kraju ni dovolj delovnih mest, je moral mladi zidar Tinej iti za kruhom v druge kraje. Odhajal in prihajal je vedno, dokler ni odšel za vedno. Okusil je vso trdoto življenja v polni meri in je verjetno tudi zaradi tega ostal sam na svoji življenjski poti. Rad in veliko je delal, ne le zase, temveč tudi drugim je rad pomagal. S svojo pridnostjo si je ustvaril dom, ki mu naj bi bil zavetišče za poznejša leta. Z leti pa si je nakopal srčno bolezen, na katere posledici je nenadoma umrl.

Rajni Tinej pa je imel še eno dragoceno lastnost — ostal je kljub raz-

nim pritiskom na delovnih mestih, zaveden Slovenec. Ni se dal zastrašiti, ostal je trden. Rad je prihajal na naše prireditve, jih posnemal na trak in posredoval drugim. Številni žalni gosti so mu svoje spoštovanje in priljubljenost izkazali na njegovem pogrebu. Naj mu bo domača zemlja lahka. Svojecem izrekamo naše globoko sožalje.

Teden dni po novem letu pa so zvonovi v Nonči vasi zopet žalostno oznanjali, da je za vedno odšel od nas Franc Fantič pd. Klokarjev oče iz Nonče vasi. Pokojni je bil pol delavec pol mali kmet. Ker njegova kmetija ni bila toliko velika, da bi preživljala njegovo številno družino, si je moral poiskati zaposlitev še izven doma. Delo je dobil v pivovarni Sorgendorf in se tja na delo vozil dolga leta. Vsak dan pa je moral, ko se je vrnil z dela, poprijeti še doma za razna opravila, da se je

tako lažje prebijal skozi življenje. Pred leti je šel v zaslužni pokoj z željo, da bi na stara leta lažje in brez skrbi živel in užival svojo življenjsko jesen. Prikradla pa se je zahrbtna bolezen in ga spravila v prerani grob.

Pokojnik je bil mirne narave in dober sosedom in drugim. Naj mu bo domača zemlja lahka. Svojecem izrekamo naše globoko sožalje.

V nedeljo 13. januarja pa smo se zopet zbrali na pokopališču v Nonči vasi, da se za vedno poslovimo od Alojza Riedla, po domače Šimonovega Lojza. Pokojni je izhajal iz zavedne in znane Šimonove družine. Bil je že iz mladih let težko bolan. Kljub boleznim pa je po svojih močeh pomagal na domu tako svojemu očetu, sedaj pa bratu Francu. Pred dnevi, v 47. letu starosti, pa mu je odpovedalo srce in mnogo prezgodaj smo ga položili k večnemu počitku, k svojemu očetu in bratu. Veliko ljudi ga je spremljalo na njegovi zadnji poti. Pevci so mu v slovo zapeli doma in ob odprtem grobu ganljive pesmi. Domača zemlja naj mu bo lahka. Svojecem in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

K.L.

Udeležujmo se spominskih pohodov

Znano je, da v Sloveniji in v Jugoslaviji organizirajo v spomin na razne dogodke v zadnji vojni takoimenovane spomske pohode. Slovenski planinci na Koroškem se jih radi udeležujemo. To so tradicionalni spominski pohodi na Stol in mednarodno znani Trnovski maratoni, ki je največja smučarska prireditev v Jugoslaviji. Na pobudo Slovenskega planinskega društva pa je lansko leto Slovenska športna zveza skupno s planinskim društvom organizirala tekmo tekačev in pohod na Bleščečo planino pod motom „Arihova peč“. Arihova peč zaradi tega, ker je pod Arihovo pečjo 9. februarja 1945 bilo zverinsko pobitih 8 borcev in bork od nacistične policije. Trupla teh borcev so nacisti razstavili ob cesti med Sentjakobom in Sentpetrom, da bi s tem ustrašovali ljudstvo, da ne bi več podpirali partizanov.

Tudi letos se bomo koroški Slovenci udeležili omenjenih pohodov. Prvi bo Trnovski maraton 10. februarja na Črnem vrhu. Množični maraton bo pote-

kal po poteh, ki so jih med narodno-osvobodilno borbo prehodile enote 9. korpusa. Drugi bo spominski pohod na Stol — 16. in 17. februarja. To je prav tako množična manifestacija v spomin in počastitev borbe jeseniške čete dne 20. februarja 1942 z nemškimi okupatorji. V tej borbi je padel en partizan pa tudi Nemci so imeli mrtve in ranjene. Ob tej priložnosti je bila požgana tudi Prešernova kočna na Malem Stolu.

Naša domača prireditev „Spominski pohod Arihova peč“ pa bo 24. februarja s štartom pri Polancu na Hodnini. Tu bodo prišli na svoj račun smu-

ZSM Krajevni združenji Bilčovs in in Sentjakob v Rožu vabita na

KONCERT
ČILSKEGA LJUDSTVA
Nastopa čilenska skupina
„Victor Jara“ iz Budimpešte
v četrtek 31. januarja 1980 ob
20.00 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.
Prisrčno vabljeni!

čarji-tekači in pa seveda pohodniki, slednje bo pot vodila od Polanca na Bleščečo planino, kjer kraljuje slovenska planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“.

Planince in športnike vabimo, da se udeležijo teh jubilejnih prireditev, ki hkrati koristijo tudi zdravju in počutju po znanem načelu, da je v zdravem telesu zdrav duh. Na teh pohodih pa se spominjamo tudi težkih časov, ki jih je naše ljudstvo moralo prestopiti v neenakem boju z največjim sovražnikom človeštva — fašizmom.

— Ne moti jih dvojezičnost —

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanost

ki bo v nedeljo 3. februarja 1980 ob 11. uri ob grobu narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža na pokopališču v Svečah v Rožu.

Spored: polaganje vencev, nastop domačega pevskega zbora, govori in recitacije

Počastimo spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu.

Glavni odbor
Zveze koroških partizanov

Pavel Bajželj umrl

Globoko nas je pretresla vest, da je minuli teden nenadoma umrl Pavel Bajželj, veliki prijatelj koroških Slovencev v slabih in dobrih časih. S tem hočemo povedati, da se je pokojni s puško v roki boril na Koroškem za osvoboditev izpod nacističnega jarma. Tudi po vojni je bil nekaj let med nami. Zlasti Rožani ga imamo v dobrem spominu, saj se je v glavnem zadrževal v Rožu v občini Sentjakob. Po povratku v svoj domači kraj Stražišče pri Kranju, pa je še rad prihajal med svoje nekdanje prijatelje in znance na Koroškem, med katerimi je imel v posebni časti „partizansko mamico“ Strovčevu Mojčijo na Reki, ki jo je imel tako rad kot svojo lastno mater. Večkrat jo je povabil na svoj dom v Kranju in tudi drugače izražal hvaležnost tej srčni ženi, ki že nekaj let počiva na rožeškem pokopališču.

Pavel Bajželj je umrl sorazmerno mlad, saj je bil star komaj 58 let. V občini Kranj je imel celo vrsto funkcij. Bil je načelnik oddelka za družbene službe ObLO Kranj, dolgoletni član mestnega in občinskega komiteja ZKS Kranj, predsednik občinskega odbora ZZB NOV Kranj idr.

Kot že omenjeno je svoje prijatelje na Koroškem rad obiskoval in vsi so se veselili njegovega obiska, saj je bil človek, ki smo ga vsi spoštovali predvsem zaradi njegove skromnosti in predanosti skupni stvari za boljše in pravičnejše življenje.

Paula Bajžlja ni več med nami. Z njim smo tudi koroški Slovenci izgubili velikega in zvestega prijatelja. Od pokojnega smo se poslovili minu-

lo soboto na pokopališču v Bitnjah pri Kranju. Obranili ga bomo v častnem spominu. Zeni in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Napisi padajo

Že večkrat smo poročali, da so na delu sile, ki bi najraje vse kar spominja na Slovence ali na slovensko preteklost, odstranile. Pri tem pa igra gotovo vlogo tudi cerkev. Že večkrat smo poročali o odstranitvi fresk iz naših cerkv. Naj samo omenimo freske slovenskega koroškega akademskega slikarja Petra Markoviča v koroških cerkvah, ki so v teku zadnjih let popolnoma izginile. Celo v domači fari v Rožeku, kjer je Markovič doma, niso prizanesli njegovim freskam in so jih odstranili. Zanimivo je vedeti, da je večina Markovičevih fresk po koroških cerkvah preživela Hitlerjevo strahovladno in še celo nekateri slovenski napisi so se ohranili. To kar je pozabil uničiti Hitler, pa sedaj uničujejo razni avstrijski „znanstveniki“, češ da so pod sedanjimi freskami (po navadi gre tu za freske, ki imajo slovenske napise ali je to res naključje?) dragocene freske iz prejšnjih stoletij.

Takšen primer „restavracije“ cerkve smo doživeli pred nedavnim v fari Šenttomaž, kjer se je „restavracija“ cerkve osredotočila predvsem na to, da so temeljito odstranili slovenski napis pri vhodu na pokopališče. Nedolžni napis „Bog jim daj večni mir in pokoj“ je bil prvi akt „obnove“ cerkve v Šentlovrencu, sedaj pa je v načrtu še odstranitev freske Jakoba Brolla iz leta 1889 z napisom: „Za tri dni boš za menoj prišel“. Temu načrtu, ki ga je stavil deželni konservator dr. Hartwagner župnemu upravitelju, so se farani uprli in tudi delno uspeli, tako da bo freska z napisom ostala. Protestno pismo je v imenu faranov napisala dr. Katja Sturm-Schnabl. Farani bodo sedaj še zahtevali obnovev zgoraj omenjenega napisa, ki je že „padel“. Vsekakor je to eden izmed mnogih sramotnih dejanj, ki jih pripadniki večinskega naroda izvajajo nad manjšino. Pripadnikom manjšinskega naroda ukrasti zadnje njegove dobrine, pomeni biti skrajno trdočuten in nekulturen.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

KONCERT
moškega pevskega zbora
„Vres“

v nedeljo, 27. 1. 1980 ob 19.30 uri pri Schwarzlinu v Pliberku.

Prisrčno vabljeni!

Spetsankanje na Obirskem

Preteklo nedeljo 20. januarja 1980 je športna sekcija Slovenskega prosvetnega društva „Obir“ na Obirskem izvedla VII. Sankarsko tekmo. Medtem ko je rahlo naletaval sneg, se je v spretnosti te vedno bolj priljubljene zimske športne discipline, torej v sankanju pomerilo točno 100 udeležencev! Za obirsko progo po stari Rtačevi poti, ki je dolga okoli 1200 metrov in deloma precej strma ter naporna, je bila to doslej rekordna udeležba.

Sankaši so prišli iz vseh grap domače občine Železna Kapla-Bela, s sosednjega selskega Kota, Kaple ob Dravi, Šmarjete in tudi iz malo bolj oddaljenega Bekštajna.

Naše športnike smo po starosti in spolu razdelili v osem kategorij, dodali pa letos prvič tudi skupino za tekmovalce s športnimi sankami. V vsaki skupini so najboljši trije dobili pokale, katere so podarile razne domače ustanove, domači podjetniki in slovenske kulturno-politične organizacije na Koroškem. (SPZ, ZSO, Slovenski vestnik, NSKS, Naš tednik, Naša knjiga, Zveza slovenskih žena, Zveza slovenskih zdravnikov, Slovenska športna zveza, Posojilnica Železna Kapla, Posojilnica Borovlje, Zveza slovenske mladine ter Kovačeva gostilna na Obirskem) Naj se vsem še dodatno na tem mestu zahvalimo za njihovo darežljivost. Prav lepa hvala tudi vsem domačinom, ki so odlično pripravili progo ali na kakršenkoli način pomagali pri organizacijski izvedbi tekme. Četudi je v istem času televizija prenašala Stenmarkov in Križajev slalom za svetovni pokal, se je večina Obirčanov spravila na domači športni dan, bodisi kot tekmovalci bodisi kot gledalci in navijači. Cilj je iz leta v leto vedno bolj privlačna točka. K že rednim gledalcem se pridružujejo vedno novi domači radovedneži in tuji simpatizerji. Tveganost je za tekmovalce neomejena, odvisna od osebnega poguma. Zato tudi nekatere pinese okoli zadnjega ovinka kot raketne izstrelke. „Prekucneži“ žanjejo občudovanje pri gledalcih. Kovačev uto na Rtačevem Mlinjaku so lačni in žejni obiskovalci preimenovali v „leseni hotel“, ki servira od klobase, obložene žemlje, krepkega čaja do razposajenosti, domače kapljice, smeha in petja vse za pester potek tako masovne obirske društvene športne prireditve.

Favorit Milan Hribar je žal bil poškodovan, tako da ni mogel sodelovati in morda ponoviti lanskoletne zmage. Najboljši dneva je postal Fridl Unterweger iz Bekštajna.

Letos smo prvič izvajali elektronsko merjenje časa z izposojenimi selskimi napravami.

Rezultate navajamo na 8. strani!

